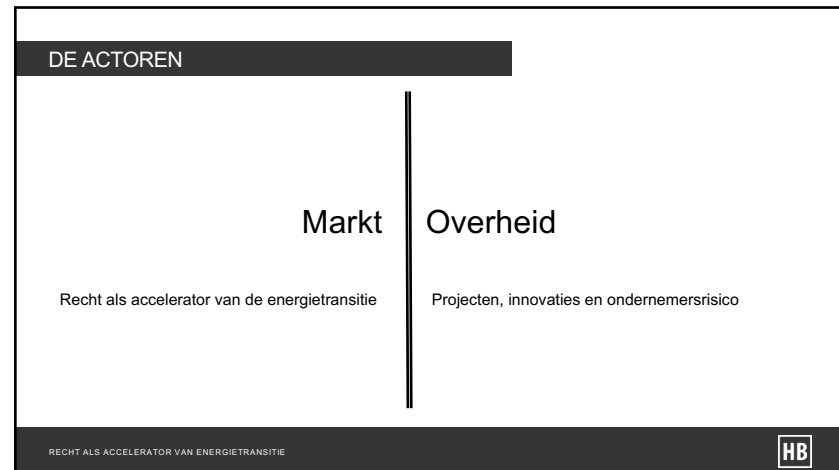

AGENDA VOOR VANDAAG

1. Wat is 'de energietransitie'?
2. De juridische knelpunten
3. Het recht in de hoofdrol (casus windenergie op zee)!

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

Wat is energie?

TITEL VAN DE PRESENTATIE

ENERGIETRANSITIE? SECTOREN

Niet alleen voor de traditionele energiesector maar ook voor:

Gebouwde omgeving

Transport

Industrie

Agro

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

WAAR HEBBEN WE HET CONCREET OVER?

- Windenergie op zee en zonne-energie
- Energiebesparing industrie
- Mobiliteit en elektrisch rijden
- Gasloze woonwijken en warmtenetwerken + lokale opwekking
- CCS - CO₂-opslag
- Bioraffinage
- Grootschalige energieopslag
- ...

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

DUURZAAM ALS BUSINESS OPPORTUNITY?

Wat is daarvoor nodig?

€ 200 mrd aan extra initiële investeringen

€ 10 à 15 mrd per jaar
(McKinsey 2016)

TITEL VAN DE PRESENTATIE

HET JURIDISCH KADER

- STROOM: de nieuwe Elektriciteitswet en Gaswet
- Omgevingswet
- Warmtewet
- Waterwet
- Kaderwet EZ-subsidies (o.a. Besluit SDE+)
- Wet milieubeheer en Activiteitenbesluit
- Wet ruimte voor duurzaamheidsinitiatieven
- Belastingwetgeving
- ...

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

DE JURIDISCHE KNELPUNTEN

- **Juridisch kader is gefragmenteerd**
- **Lange termijn zekerheid?**
- **Risico-allocatie:** slechte wetgeving maakt de energietransitie duur
- **Subsidieparadox:** is het goedkoopste project ook het meest duurzame project?

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

MOGELIJKE OPLOSSINGEN

Zorg voor een integralere aanpak en lange termijn visie!

- Successen uitrollen naar andere uitdagingen (SDE-subsidie bij investeringen in CO₂-reductie?)
- Solide basis voor lokale initiatieven (= gelijke tred met de techniek)
- Klimaatwet:
 - lange termijn doelen
 - investeringszekerheid en level playing field
- Nationale financieringsinstelling:
 - (niet-commerciële) financiering
 - projecten met een algemeen belang

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

DE ROL VAN HET RECHT: CARROTS & STICKS

STICKS ZIJN MOEIZAAM...

ETS: Beperking CO₂-emissie; beprijzen emissie

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

HB

STICKS ZIJN MOEIZAAM...

Permanente spanning met economische belangen

Scheepvaart bleef buiten de klimaatafspraken van Parijs, maar de 25 grootste containerschepen, die varen op stookolie, stoten net zoveel zwavel uit als alle auto's op aarde.

Industrie: Energieakkoord 2013 + convenant 2017: 9 PJ (extra) besparing

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

HB

WIND OP ZEE ALS SUCCESVERHAAL

Een succesvol voorbeeld hoe het beleid van EZ als "carrot" goed kan werken!

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

HB

WIND OP ZEE ALS SUCCESVERHAAL

Het recht werkt hier succesvol als accelerator van de transitie:

- Nieuw juridisch kader:
 - In feite: veilen van een vergunning
 - Tegen laagste prijs = laagste subsidie
 - Subsidie (SDE+) = 'beloning' voor hernieuwbare productie (i.p.v. conventioneel)
 - Vergunningsrisico's en andere (regulatoire) risico's > Staat (incl. TenneT) i.p.v. bedrijfsleven

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

WIND OP ZEE ALS SUCCESVERHAAL

Wat was het effect?

- Marktwerving ➡ spectaculaire kostprijsverlaging ➡ verschil hernieuwbaar ↔ conventioneel ↓
- 3500 MW offshore wind in 5 jaar

**Duits EnBW bouwt windpark op zee
zonder subsidie**

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

WIND OP ZEE ALS SUCCESVERHAAL

- Optimalisatie risico-allocatie:
 - Welke risico's horen thuis bij de overheid?
 - Welke bij de markt?
- Overheid creëert de markt en de markt draagt het ondernemersrisico
- SDE+-subsidies = sturing op prijs, maar:
 - Hoe duurzaam is gunning uitsluitend op basis van prijs?
 - Geen subsidie > ruimte voor ander verdelingscriterium ...

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

VISIE

- Grote uitdagingen voor ons (bioraffinage, CCS, energieopslag)
- Focus: overheid, durf te kiezen!
- Positioneer het recht als accelerator
- En ...

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

AFSLUITEND

Laat de markt zijn werk doen!

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

VRAGEN?

Marjolein Dieperink
T +31 20 605 65 78
M +31 6 4354 9597
m.dieperink@houthoff.com

RECHT ALS ACCELERATOR VAN ENERGIETRANSITIE

